

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

“Frånvaron är symtom på något annat”

En kvalitativ intervjustudie om frånvarokoordinatorers upplevelser av arbetet med problematisk skolfrånvaro i grundskolan

Moa Nord Hansson och Linnea Nilbo

Kandidatuppsats (Sopb63)

VT 2024

Handledare: Maria Söderberg

Abstract

Authors: Moa Nord Hansson and Linnea Nilbo

Title: “Frånvaron är symtom på något annat” - En kvalitativ intervjustudie om frånvarokoordinatorers upplevelser av arbetet med problematisk skolfrånvaro i grundskolan
“Absence is a symptom of something else” - A qualitative interview study about coordinators of absence experiences of working with problematic school absence in primary school.
[Translated title]

Supervisor: Maria Söderberg

Assessor: Johan Cronehed

Problematic school absence is an extensive problem in society, which made us interested in studying the subject more deeply. The aim of this study is to examine how coordinators of absence work with problematic school absence in primary school. The study was conducted using a qualitative method, through semi - constructed interviews. Seven people who work with problematic school absence, in this study called coordinators of absence, were interviewed. The empirical material was analyzed using discretion, general systems theory and theory of street-level bureaucracy. In order to get further knowledge of the subject, previous research is also presented. The results showed that the work with problematic school absence is complex. It is also complicated to define problematic school absence. Absence is identified with the help of statistics, but this is not enough. An overall picture of a student's situation is required to be able to work with and adapt the solution after the student's need. The result also showed that although it is important to work preventively with problematic absence, it is difficult because of the lack of resources.

Keywords: problematic school absence, school health, preventive work, collaboration, social work

Nyckelord: problematisk skolfrånvaro, elevhälsan, förebyggande arbete, samverkan, socialt arbete

Förord

Processen under denna uppsats har innehållit både förtvivlan men även skratt. Därför vill vi tacka varandra för ett bra samarbete, diskussioner och stöttning genom hela processen. Vi vill även rikta ett stort tack till våra intervjupersoner för den tid och kunskap ni delat med er av. Utan er hade det inte varit möjligt. Sist men inte minst vill vi tacka vår handledare Maria Söderberg för din feedback och stöttning genom arbetets gång, det har varit mycket värdefullt för oss.

Moa och Linnea

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte.....	8
1.3 Frågeställningar.....	8
1.4 Definition av begrepp.....	8
1.5 Avgränsning.....	9
1.6 Lagrum.....	9
2. Tidigare forskning.....	10
2.1 Definition av skolfrånvaro - ur forskares perspektiv.....	10
2.2 Bidragande faktorer - ur lärares perspektiv.....	11
2.3 Bidragande faktorer - ur elevens perspektiv.....	11
2.4 Elevhälsans roll.....	12
2.5 Förebyggande arbete.....	14
3. Teoretisk utgångspunkt.....	14
3.1 Systemteori.....	15
3.2 Gräsrotsbyråkrati.....	16
3.2.1 Bristen på resurser.....	17
3.2.2 Handlingsutrymme.....	18
4. Metod.....	18
4.1 Val av metod.....	18
4.2 Urval.....	20
4.3 Genomförande och insamling av det empiriska materialet.....	20
4.4 Bearbetning och analys.....	21
4.5 Tillförlitlighet.....	22
4.6 Förförståelse.....	24
4.7 Etiska övervägande.....	24
4.8 Arbetsfördelning.....	26
5. Resultat och analys.....	26
5.1 Lokala arbetssätt.....	26
5.1.1 Närvarolistor som kontrollapparat.....	26
5.1.2 Definition av problematisk skolfrånvaro.....	28
5.1.3 Internt samarbete.....	29
5.1.4 Externt samarbete.....	31
5.2 Förebyggande arbete som ett svårt uppdrag.....	33
5.2.1 Den ständiga tidsbristen.....	33
5.3 Att släcka bränder - arbetet i det akuta läget.....	35
5.3.1 Identifiera orsaken och åtgärder.....	35
5.3.2 Mönster styr anpassningarna.....	36
5.3.3 Kunskapsmässig anpassning.....	37

5.3.4 Relationer som ett verktyg.....	38
5.3.5 Föräldrarnas roll.....	39
6. Avslutande diskussion.....	40
7. Referenser.....	43
8. Bilagor.....	46
8.1 Informationsbrev.....	46
8.2 Samtyckesblankett.....	47
8.3 Intervjuguide.....	48

1. Inledning

1.1 Problemformulering

En elev som har en problematisk skolfrånvaro och inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd är ett samhällsproblem enligt Statens offentliga utredningar (SOU 2016:94). Både huvudmän och skolor behöver ta sitt ansvar för att elever ska få stödet de behöver för att nå kunskapsmålen och utvecklas så långt som möjligt, genom exempelvis motivation, tillit och trygghet i skolan. Statens offentliga utredningar refererar till FN:s barnkonvention om barns rättigheter, där det bland annat står att det särskilt ska vidtas åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott. Det finns en risk att elever med en problematisk skolfrånvaro kan få svårigheter i framtiden när det kommer till fortsatta studier samt yrkes- och samhällsliv. Statens offentliga utredningar skriver att det finns kunskaper om orsakerna till elevers frånvaro och att det finns riktlinjer och närvarorutiner i skolorna. Däremot är kunskapen om hur närvaro kan främjas bristfällig. Att en elev får en fullständig grundskoleutbildning är den viktigaste faktorn för en elevs utveckling och framtid. Därför finns det enligt Statens offentliga utredningar ett stort behov av att både öka kunskapen via forskning samt vidta åtgärder för att öka skolnärvaron, eftersom detta således innebär en vinst för både den enskilda eleven som för samhället (SOU 2016:94, s. 18 ff).

I Skolverkets rapport (2021) kartläggs andelen elever med ogiltig frånvaro under läsåret 2019 och 2020. I rapporten definieras ogiltig frånvaro som den frånvaro som inte är anmäld eller inte blivit godkänd av skolan. Kartläggningen visar att en fjärdedel av eleverna i förskoleklass och grundskolan har en sammanlagd giltig och ogiltig frånvaro på minst 15 procent. Frånvaron skiljer sig mellan årskurserna och är som högst i högstadiet (Skolverket 2021, s. 3). I kartläggningen framgår däremot att all frånvaro inte rapporteras och att siffrorna ovan kan vara en underdrift, vilken bland annat kan bero på att rapporteringsgraden varierar mellan olika skolor. Det framhålls även att skolfrånvaro inte registreras för alla elever, särskilt inte för elever som har en skolgång som är anpassad eller har en omfattande frånvaro. Detta kan bero på att kännedom om den problematiska skolfrånvaron redan finns. En registrering vid varje frånvaro skulle kunna leda till väldigt många meddelanden till vårdnadshavare som redan har kännedom om situationen (Skolverket 2021, s. 24).

Skolministern Lotta Edholm (2024) uppmärksammar i en presskonferens publicerad av regeringskansliet att det finns en alltmer utbredd ohälsa bland elever som även kan leda till sämre mående i vuxen ålder. Edholm uppmärksammar att elevhälsan därför är mycket viktig, men att det just nu finns brister kring detta. Edholm menar däremot att tillgången till elevhälsan skiljer sig mellan skolor och att det inte finns tydliga riktlinjer kring den. Många som har ett behov av kontakt med elevhälsan har inte tillgång till den i nuläget. Edholm menar att det finns ett stort problem att insatser kring mående och skolresultat sätts in för sent. Hon poängterar att det krävs en förändring där insatserna sätts in tidigare, då det nu nästan krävs ett misslyckande innan en insats sätts in. Edholm säger även att skolan i Sverige bygger starkt på inkluderingen men menar att detta snarare har lett till en exkludering då elever som inte klarar av att vara i helklass ibland får sitta själva med en extra resurs istället för en speciallärare i en mindre klass. Socialministern Jakob Forssmed (2024) framhåller i den ovanstående presskonferens publicerad av regeringskansliet att elevhälsan har ett för stort fokus på att elever ska uppnå kunskapsmål istället för att fokusera på elevers välmående. Han menar att en konsekvens av den nuvarande lagstiftningen är att elevhälsan inte kan tillhandahålla eleverna de förebyggande och främjande insatser som krävs.

I tidigare forskning uppmärksammas att skolfrånvaro i tidig ålder kan ge negativa långsiktiga konsekvenser. Cattan et al. (2023) framhåller att skolfrånvaro kan resultera i lägre betyg som även kan påverka den fortsatta skolgången. Forskarna menar även att skolfrånvaro i tidig ålder kan påverka en person i vuxen ålder. Studien visar att frånvaro leder till minskad undervisningstid, vilket gör att grundläggande kunskaper missas. I flera studier framhålls att skolfrånvaro är ett samhällsproblem där insatser från flera olika verksamheter krävs (Gren-Landell et al. 2015). En problematisk skolfrånvaro kan innebära en risk för psykiska problem, svårigheter i att uppnå kunskapskrav samt en social utslagning exempelvis till följd av arbetslöshet (Gren- Landell et al. 2015; Kearney et al. 2022, 2023). Enligt Gren-Landell et al. (2015) saknas det studier om förebyggande insatser för skolfrånvaro trots att ett förebyggande arbete är viktigt (2015).

Det framgår av ovan att problematisk skolfrånvaro är ett samhällsproblem som kan påverka ett barn både på kort och lång sikt. Problematisk skolfrånvaro kan både grundas i och leda till en social utsatthet som till exempel psykisk ohälsa och arbetslöshet. Därför anses denna studie ha relevans för socialt arbete. Ambitionen med studien är att bidra med mer kunskap om hur frånvarokoordinatorer kan bidra till arbetet med problematisk skolfrånvaro i

grundskolan för att minska riskerna för social utsatthet senare i livet. Det kommer i studien inte läggas någon vikt vid frånvarokoordinatorernas profession utan enbart deras roll som frånvarokoordinator och dess arbete med problematisk skolfrånvaro.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur så kallade frånvarokoordinatorer upplever arbetet med problematisk skolfrånvaro i grundskolan.

1.3 Frågeställningar

Syftet kommer att uppnås genom att besvara följande tre frågeställningar:

Hur präglar de lokala arbetssätten arbetet med problematisk skolfrånvaro?

Hur arbetar frånvarokoordinatorer förebyggande med problematisk skolfrånvaro?

Hur arbetar frånvarokoordinatorer med problematisk skolfrånvaro i akuta lägen?

1.4 Definition av begrepp

Frånvarokoordinator

Begreppet frånvarokoordinator används i studien som ett samlingsbegrepp för professionella inom elevhälsan som arbetar med problematisk skolfrånvaro på samtliga skolor som varit med i undersökningen.

Elevhälsa

Elevhälsan är ett begrepp som syftar på ett team inom skolan som innefattar skolkuratorer, skolsköterska, socialpedagog, specialpedagog, elevkoordinator, skolpsykolog och skolläkare.

Problematisk skolfrånvaro

Det finns inte någon given definition av begreppet problematisk skolfrånvaro. Därför har vi låtit våra intervjupersoner definiera vad de på deras skola anser är en problematisk skolfrånvaro, vilket gör att definitionen av begreppet skiljer sig åt i texten.

1.5 Avgränsning

Vår undersökning avgränsas i första hand till problematisk skolfrånvaro i grundskolan, eftersom skolplikt, enligt skollagen (2010:800) börjar gälla höstterminen under det året som barnet fyller sex år (7 kap 10§). Kommunala skolor valdes eftersom de kan förväntas arbeta på liknande sätt till skillnad från privata skolor. I kontakt med skolorna efterfrågades specifikt yrkesverksamma som arbetar med problematisk skolfrånvaro på skolan, för att kunna intervjua personer som har goda kunskaper och erfarenheter i området och kan bistå med viktig och relevant information till vår studie. De yrkesverksamma som valdes var yrkesverksamma inom elevhälsan eftersom elevhälsan inom det flesta skolor är de som har en nära relation till och erfarenhet av problematisk skolfrånvaro.

1.6 Lagrum

Skollagen (2010:800) reglerar det lagar som omfattar skolan och skolplikt gäller för alla barn som är folkbokförda i Sverige (7 kap 2§). Ett barn har skolplikt från och med höstterminen det år barnet fyller sex år (7 kap 10§). En elev ska delta i den undervisning som ges i förskoleklass, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan, om det inte finns giltiga skäl till att inte delta. Undantag kan göras för dem som varaktigt vistas utomlands, eller att barnet på grund av olika skäl inte kan begäras gå i skolan (7 kap 2§). Om en elev, utan giltigt skäl, uteblir från undervisningen är det rektorns ansvar att vårdnadshavaren blir informerad samma dag, om det inte finns andra särskilda skäl till att inte göra det (7 kap 17§). Elevens vårdnadshavare har en skyldighet att få sitt barn att delta på obligatorisk undervisning, om inte, får hemkommunen se till att vårdnadshavaren vidtar åtgärder (7 kap 23 §).

Vid en frånvaro som är upprepad eller längre har rektorn på skolan en plikt att skyndsamt utreda och det ska genomföras i samråd med eleven, vårdnadshavare och elevhälsan, oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig (7 kap 19a §). Elevhälsan ska finnas för alla elever i grundskolan. I elevhälsan ska det finnas möjlighet till medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande och det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog (2 kap 25 §).

2. Tidigare forskning

Nedan kommer ett kapitel som presenterar tidigare forskning på området problematisk skolfrånvaro. För att hitta relevant forskning har LUBsearch använts. Sökord som används är "school absence", "absence", "school attendance", "school absenteeism", "school counselor", "prevention", "school health care" och "problematisk skolfrånvaro". En översikt av den litteratur som finns på ämnet har skapats för att hitta relevanta referenser. Det har tagits hjälp av bibliotekarien på universitetet i sökandet av litteratur. Mycket av den tidigare forskning som valts ut behandlar orsaker och konsekvenser av problematisk skolfrånvaro eller skolfrånvaro i sin helhet. Forskningen behandlar även orsakerna ur lärares och elevers perspektiv samt hur elevhälsan spelar en roll i arbetet med problematisk skolfrånvaro. Det har upplevts svårt att finna tidigare forskning som behandlar hur professionella arbetar för att motverka problematisk skolfrånvaro.

2.1 Definition av skolfrånvaro - ur forskares perspektiv

Kearney (2003) förklarar att skolfrånvaro har undersökts i flera år och uppmärksammats av bland annat psykologer, socialarbetare och läkare. Kearney et al. (2022) beskriver att skolfrånvaro omfattar flera olika närvaroproblem, exempelvis uteblivna lektioner, psykologiska och/eller somatiska besvär. Detta har lett till en bristande konsensus om definition, bedömning och behandling. Kearney (2003) vill därför ge förslag på gemensamma definitioner och bedömningsätt för att skapa samförstånd mellan yrkesverksamma. Kearney et al. (2022) menar att tidigare forskare fokuserat på eleven och familjen som bakomliggande orsak till skolfrånvaro, men på senare tid har forskningen breddats, och idag kan faktorer inom skolmiljö, ekonomiska, kulturella, politiska och sociala faktorer ses i forskningen. Syftet med skolan enligt forskarna är att kunna ge eleverna de förutsättningarna som krävs för vuxen - och arbetslivet (Kearney et al. 2022). Enligt Kearney (2003) kan problematisk frånvaro vidare delas upp i icke-barn-motiverande förutsättningar och barnmotiverade förutsättningar. Kearney förklarar att icke-barn-motiverade förutsättningar innebär att den problematiska skolfrånvaron ligger utanför barnets kontroll. Det kan exempelvis vara föräldrarna som håller barnet hemma, eller andra samhällsliga problem som hemlöshet. Barnmotiverade förutsättningar innebär att det är barnet som vägrar att gå i skolan eller inte klarar av att befinna sig i skolan en hel dag.

Skolfrånvaro kan vara förknippad med många hinder i vuxenlivet, både kunskapsmässiga funktionshinder i form av läs - och skrivsvårigheter, men även svårigheter ekonomiskt och yrkesmässigt. Skolfrånvaro kan även påverka elevens psykologiska och sociala utveckling både på kort och lång sikt (Kearney et al. 2022; Kearney et al. 2023).

2.2 Bidragande faktorer - ur lärares perspektiv

Det kan finnas många olika orsaker till att elever har en utbredd skolfrånvaro. Gren-Landell et al. (2015) undersöker i en studie lärares syn på orsakerna till problematisk skolfrånvaro. I studien framgår bland annat att lärare anser att den främsta orsaken är på familjenivå och handlar om elevernas hemförhållande. Forskarna menar att resultatet, att lärarna anser att hemförhållande bidrar till problematisk skolfrånvaro, kan tyda på att lärare har svårt att se sitt eget ansvar. Enligt Gren-Landell et al. (2015) är det för lärarna lättare att lägga över ansvaret för problemet på någon annan.

I motsats till studien ovan visar Melander et al. (2022) i deras studie att lärarna istället för att se att orsakerna till frånvaro var på familjenivå, såg de att det handlade om hälsorelaterade orsaker. Många av pedagogerna upplevde även att det var svårt att ingripa när det gällde den så kallade medicinska frånvaron, vilket utgjorde en risk för fortsatt frånvaro.

2.3 Bidragande faktorer - ur elevens perspektiv

Att det är miljön på skolan som påverkar närvaron har uppmärksammats av Hendron och Kearney (2016) i deras studie. Elevers uppskattning på skolklimatet och dess inverkan på deras närvaro ligger till grund för studien. Av studien framgår att bland annat resursfördelningen på skolan, ordningen i skolan, relationer mellan lärare och elever har en påverkan på elevers närvaro. Att inte känna sig bekräftad i skolan, eller att inte få den hjälp som behövs kan öka en elevs frånvaro. En annan faktor som kan öka elevers frånvaro enligt studien är en stökig och störande miljö. En elev som känner att den är rädd för att komma till skolan på grund av andra elevers eller lärares beteende kan även det bidra till mer frånvaro. Detta kan avse mobbning eller rädsla för konflikt som gör att en elev istället stannar hemma. Däremot, utöver skolrelaterade aspekter, framgår det att föräldrars delaktighet i skolan kan påverka närvaron.

I likhet med föregående studie uppmärksammar Sundelin, Lindgren och Lundahl (2023), ur ett elevperspektiv, att orsaker till skolfrånvaro har berott på erfarenheter av mobbning, låg självkänsla och känslor av misslyckande. Av studien framgår även att många elever har upplevt misslyckanden i grundskolan lett till skamkänslor när de sedan fortsätter till gymnasiet. Eleverna hade på grund av sin frånvaro i skolan låga förväntningar och valmöjligheter när det kommer till fortsatta studier eller arbete. Studien ger oss alltså kunskap om hur problematisk frånvaro i skolan oberoende av anledning kan leda till sämre motivation och låga förväntningar på framtiden. Detta kan även påverka ens lust att fortsätta studierna efter grundskolan, även om det innebär att eleven får individuell anpassning (Sundelin, Lindgren & Lundahl 2023). I en studie gjord av Forsell (2020) framgår det att motivation och lusten att göra andra saker kan vara en av orsakerna till frånvaro. Det som gjorde att många elever som intervjuades hade börjat skolka berodde på att de hade lust att göra något annat än att vara i skolan. Vissa elever menade att de inte gick till lektionerna för att de upplevde det som pinsamt och att en negativ uppmärksamhet som uppstod vid sen ankomst bidrog till att eleven inte närvarade alls (Forsell 2020).

2.4 Elevhälsans roll

Det kan ses i flera tidigare studier att lärare inte har rätt kunskap för att ingripa vid frånvaro som orsakas av hälsoskäl. Strandler och Harlings (2023) studie visar att det finns en skillnad mellan hur lärare och elevhälsan arbetar med frånvaro. Det finns en tudelning mellan att antingen fokusera på elevens kunskapsutveckling eller välmående. Lärare tenderar i sin profession som ämneslärare att fokusera på kunskapsutvecklingen medan elevhälsan tenderar att fokusera på ett ökat välmående som i sin tur leder till att eleverna närvarar i skolan och därmed ökar kunskapsutvecklingen. Även Gren-Landell et al. (2015) menar att psykisk mående inte är lärarnas uppgift i deras profession, däremot kan det vara av vikt att lärare har kännedom om tidiga tecken på sämre psykiskt mående för att elever ska få rätt hjälp i tid. Då lärare inte är experter på det ämnet krävs samarbete. Professioner inom elevhälsan kan hjälpa lärarna att se tidiga tecken, eftersom det för lärarna som träffar eleverna varje dag är lättare att se. Av studien framgår även att det är viktigt att både lärare och rektorer kan se att även skolfaktorer kan orsaka frånvaro. Då hälsoskäl visar sig vara en vanlig orsak till frånvaro menar Melander et al. (2022) att inkluderingen av elevhälsan i arbetet med frånvaro är ännu viktigare. Samtidigt är hälsoskäl ett giltigt skäl till frånvaro och de yrkesverksamma, i studien, menade på att det kunde förbättras med stöd hemifrån.

Tidiga tecken på problematisk skolfrånvaro, menar Forsell (2020) i sin studie, kan vara att elever tidigare har haft en del giltig frånvaro där sjukdom är den vanligaste orsaken. Genom en långvarig sjukfrånvaro är det lätt att hamna efter i skolarbete och skapa en distans till skolan. Studien visar att sjukfrånvaro även kan vara ett sätt för eleven att undvika en förklaring till psykiskt dåligt mående då somatiska besvär kan uppkomma som ett uttryck för att livs- och skolsituationen inte är tillfredsställande hos eleven. Detta menar forskaren visar på vikten att skolpersonal undersöker vad sjukfrånvaron står för. Återkommande magont, huvudvärk, återkommande kontakt med skolsköterskan och att eleven vill ringa hem, är oros signaler som skolan borde uppmärksamma. Enligt forskaren är det ofta svårt för en förälder att se relationen mellan somatiska besvär och en otillfredsställande skol- eller livssituation, oftast är det i efterhand som föräldrarna uppfattar sambanden.

Trots att tidigare forskning visar på vikten av en elevhälsa som kan stötta lärarna och bidra till kunskap om arbetet med frånvaro menar Domina et al. (2022) att grundskolor anställer betydligt färre skolkuratorer i jämförelse med gymnasieskolor. De skolkuratorer som grundskolorna anställer är dessutom på deltid. Domina et al. förklarar vidare att skolkuratorer har som uppgift att hjälpa elever att utveckla tankesätt samt beteende som gynnar deras kunskapsmässiga och socioemotionella mål. Skolkuratorer hjälper även lärare att implementera så kallade stödsystem som gynnar elevernas tankesätt och beteende. Forskarna påpekar att skolkuratorer på vissa skolor är med och formar lärarteam och fördelar elever med särskilda behov samt hjälper lärare att placera eleverna på olika kunskapsnivåer. Många av skolkuratorernas insatser har positiv inverkan på elevers resultat.

Gren-Landell et al. (2015) menar att lärare, rektorer och skolhälsovård behöver en utvecklad kunskap om hur de kan arbeta med elever och föräldrar utifrån familjeproblem som är en av många faktorer som kan påverka skolfrånvaro hos vissa elever, samt om hur de kan utveckla ett effektivt sätt att samarbeta med exempelvis socialtjänsten. Forskarna menar att familjeproblem inte ligger inom skolans ansvarsområden vilket visar på behovet av samarbete med socialtjänst och skola. Samarbetet mellan skola och socialtjänst är även i nutid relevant vilket visas i denna studies resultat.

2.5 Förebyggande arbete

Relaterat till tidigare presenterad forskning och enligt en studie av Cunningham, Harvey och Waite (2022) kan skolfrånvaro bero på flera orsaker relaterade till eleven, familjen eller skolmiljön, det är därför av vikt att grunda olika insatser på en god kännedom för eleven. I studien beskrivs olika förebyggande insatser som kan användas med hänsyn till frånvarons orsak. Enligt forskarna är insatsernas påverkan på frånvaron beroende av ett tydligt samarbete mellan eleven, föräldrar, skolan och andra myndigheter. I studien är deltagarna medvetna om att frånvaro kan orsakas av hur skolmiljön upplevs och därför görs insatser för att främja en god skolmiljö, för att förebygga skolfrånvaro. Forskarna menar att det är viktigt att involvera föräldrarna i problematiken men att det visat sig genom studien att det inte alltid är möjligt. I studien framhålls att förebyggande insatser mot skolfrånvaro kan handla om att göra lektioner roligare och mer inbjudande för att motivera elever att delta. En stor del av svårigheten med att bemöta elever med skolfrånvaro beror enligt studien på att det inte finns tillräckligt med resurser. Resurser är den största insatsen för att förebygga skolfrånvaro.

Tidigare forskning visar att det finns många olika anledningar till skolfrånvaro. Orsakerna skiftar även beroende på vem som tillfrågas. Det är viktigt att känna till vilka orsaker som finns bakom problematisk skolfrånvaro för att en elev ska få rätt stöd och hjälp. Det är även viktigt att utbildad personal som kan ge detta stöd finns. Då det finns olika orsaker till problematisk skolfrånvaro är även samverkan mellan olika aktörer och en tydlig rollfördelning viktigt. Mer kunskap behövs om hur skolan arbetar med problematisk skolfrånvaro och hur skolfrånvaron upptäcks, vilket utgör fokus i denna studie.

3. Teoretisk utgångspunkt

I följande avsnitt presenteras teorier och teoretiska begrepp som används i analysen. Med en ambition att få ökad kunskap om den problematik som kan vara förknippad med problematisk skolfrånvaro samt för att följa upp studiens syftesformulering och frågeställningar, används två teoretiska ramverk. För att få en förståelse för det empiriska materialet kommer systemteori och teori om street-level bureaucracy att användas. Vi kommer även använda oss av den tolkning som Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) har gjort av begreppet handlingsutrymme som grundas i teorin om street-level bureaucracy.

3.1 Systemteori

Turner (2017, s. 241) beskriver att det inte finns en enhetlig preciserad definition gällande systemteori, eftersom system och dess funktion är varierande. Ett system är flera element med olika interaktioner som är i en ständig rörelse och förändringsprocess. Turner (2017) uppger att systemteorins grundare Von Bertalanffy menar att ett system ser till helheten och att systemteorin handlar om att det finns komplexa integrerade element som tillsammans bildar en helhet. Med systemteorin förklarar Turner (2017, s. 243) att problem inte undersöks på ett individuellt sätt, problemet ses i ett sammanhang och har en holistisk förståelse av individen. Enligt Teater (2019, s. 22 f) krävs det en full förståelse för interaktionen mellan individen och alla de olika element som individen tillhör, både de sociala och fysiska och interaktionerna där emellan, eftersom varje element och delsystem har ett syfte, som samverkar. Teater (2019 s. 16 f) beskriver att på vilket sätt de omgivande strukturerna och miljön påverkar individen beror på vilken teoretisk ram som en situation ses ifrån. Systemteorin innehåller olika förhållningssätt som även finns på flera olika nivåer oavsett om klienten är en individ, en familj, grupp, organisation, gemenskap, eller som i denna studie en elev. I en bedömning av en situation, i denna studie, görs problematisk skolfrånvaro enligt systemteori inte bara en individuell bedömning utan en helhetsbedömning av de olika system som kan påverka individen, exempelvis familj, relationer, sociala stödsystem, fysisk miljö, policy och lagstiftning.

Systemtänkandet kan hjälpa oss att hantera olika problem eller känslor genom att kunna se de bakomliggande strukturerna i olika situationer. Öquist (2018, s. 10) framhåller att de bakomliggande strukturerna som inom systemtänkandet beskrivs som relationer, påverkar människors beteende i stor utsträckning. Strukturerna är det som styr hur olika beslut fattas och hur normer tolkas, men detta kan vara svårt för den professionella att se eftersom de själva är en del av systemet (Öquist 2018, s. 11). Turner (2017, s. 244) uppger att Bronfenbrenner har skapat en socioekologisk modell för att kunna se och bedöma system och hur ett barn påverkas av ett större system, vilket kallas för ekologisk systemteori. Ekologisk systemteori har sin utgångspunkt i familjer och dess interaktioner med omgivningen.

Bronfenbrenner menar enligt Teater (2019, s. 19 f) att en individ påverkas samt formas utifrån det system som han eller hon befinner sig i. Individen är sammankopplad med ett så kallat mikrosystem där människor interagerar och har relationer med andra, exempelvis vänner,

föräldrar, lärare och så vidare. Mesosystemet representerar alla relationer och interaktioner samt dess effekter, exempelvis familjerelationers effekt på en elevs relation med dess lärare. Exosystemet har individen inte någon direkt koppling till då det bland annat inkluderar föräldrarnas arbetsplats, socialtjänst och sociala nätverk. Det som påverkar individen utifrån exosystemet är samspelet mellan de olika systemen inom mikrosystemet. Exempelvis kan föräldrarnas policy inom arbetet påverka barnomsorgen. Sist men inte minst representerar makrosystemet kulturella normer, värderingar, lagstiftning och politik och påverkar andra system samt hjälper till att definiera människors socioekonomiska status och kultur.

Bronfenbrenners ramverk ger enligt Turner (2017, s. 245) en syn på hur en individs utveckling beror på systemen och de transaktioner som sker mellan varje system, exempelvis att något på familjenivå kan ha ett stort inflytande på en individs livshistoria. En viss förändring i en del av ett system kommer vidare orsaka förändring i andra delar av systemet. Ett system kan vidare både påverkas direkt eller indirekt av andra system (Teater 2019, s. 23 f). Bronfenbrenners modell ger ett ramverk för hur interaktioner mellan barnet, familjen och dess omgivning kan utforskas för att se vilka anpassningar och insatser som barnet eller familjen behöver. Skolpersonal kan i arbetet med elever bilda en relation med eleven och dess familj, vilket underlättar för att den professionella att kunna se hur barn interagerar med andra och hur den professionella ska kunna möta barnets behov och förutsättningar (Turner 2017, s. 244).

3.2 Gräsrotsbyråkrati

Lipsky (2010) använder sig av begreppet *street-level bureaucracy*, på svenska *gräsrotsbyråkrati*. De personer som arbetar inom den offentliga sektorn och har en direkt kontakt med medborgare och har en handlingsfrihet i sitt arbete kallar Lipsky (2010, s. 3 f) för gräsrotsbyråkrater. Gräsrotsbyråkrater arbetar även för och representerar välfärden. Detta kan till exempel vara lärare, socialarbetare, poliser och anställda inom vården. Inom sina arbetsuppgifter kan professionerna i stor utsträckning själva välja hur de arbetar och tolkar regler som finns i en given situation. Begreppet *handlingsutrymme* beskrivs alltså som det utrymme som finns för en professionell i en given situation, samt vilka omständigheter som ger utrymmet. Lipsky (2010, s. 13 f) menar att det stora handlingsutrymmet inte beror på att de är fria från regler eller normer inom organisationen. Handlingsutrymmet beror istället på att det är svårt att utföra arbetet i enlighet med de lagar och regler som finns på grund av det

stora antalet. Lipsky (2010, s. 15) menar att det finns problem som kan uppkomma med det stora handlingsutrymmet som finns men att det trots detta kommer fortsätta finnas. Detta kan bland annat handla om att gräsbyråkraters i sitt vardagliga arbete stöter på komplexa ärenden som det inte finns ett sätt att arbeta med. Inom skolan finns till exempel elever som har olika behov och undervisningen behöver delvis anpassas därefter. Professionella på området behöver även vara lyhörda för individen och det kan därför inte alltid finnas ett systematiskt sätt att arbeta på och professionella behöver använda sitt eget omdöme och handlingsutrymme för att hitta ett sätt att agera som möter både individen och organisationens krav. Om manualer för hur varje ärende skulle hanteras, hade funnits, skulle anpassningen gjorts utifrån en större målgrupp istället för att vara individanpassad. Handlingsutrymmet som professionella har hjälper även för att skapa och upprätthålla en tillit från medborgarnas sida och bidrar till legitimitet i arbetet (Ibid).

3.2.1 Bristen på resurser

Lipsky (2010) menar att i beslutsfattande i en gräsrotsbyråkrati är den professionella begränsad av resurser i form av tid. Begränsad tid kan leda till att all information som krävs för att ta ett beslut inte alltid finns. Det finns därför en osäkerhet i arbetet med människor, som är komplexa. Gräsrotsbyråkrater har ofta väldigt många ärenden samtidigt, som kräver pappersarbete och snabbt agerande även om det handlar om komplexa förhållanden då människor är inblandade, menar Lipsky (2010, s. 29-31). Tiden som läggs på pappersarbete innebär även att tid tas från möte med medborgare. Professionella måste även prioritera de ärenden som anses vara mest akuta vilket tyder på att deras kunskap är viktig för att kunna bedöma detta. Brist på resurser handlar inte enbart om brist på tid utan kan även handla om brist på personliga resurser. Personliga resurser som saknas kan även bero på hur organisationen ser ut. Att utföra arbetet ordentligt är inte alltid möjligt, då mål och medel är otydliga i vissa fall av sociala tjänster. Lipsky (2010, s. 33) framhäver att även om många organisationer visar på resursbegränsningar är det något som mer eller mindre alltid kommer att finnas. Han menar att även om fler resurser tillsätts kommer efterfrågan öka. Ju större utbudet är desto mer ökar efterfrågan.

Lipsky (2010) menar även att det finns ett dilemma mellan att arbeta individuellt med medborgarna samtidigt som organisatoriska mål styr. Att arbeta mot organisationens mål med hjälp av de resurser som finns kan begränsa arbetet med individuella mål för medborgare. En

lärare kan ha som mål att arbeta individuellt med en elev för att uppnå mål genom anpassningar och utvärderingar medan organisationens mål är disciplin och anpassning till sociala normer. Det ställer därför krav på gräsrotsbyråkrater att hitta sätt att arbeta för att både arbeta individanpassat men även mot organisationens mål (Lipsky 2010, s. 44 f)

3.2.2 Handlingsutrymme

Svensson, Johnsson och Laanemets (2008, s. 16 ff) utgår från Lipskys (1980) teori när de tolkar begreppet handlingsutrymme. Begreppet handlingsutrymme menar författarna skapas av organisationens utformning men även andra faktorer, exempelvis den professionellas tolkning, rutiner och traditioner. Handlingsutrymmet formas även av interaktionen som uppstår mellan professionella och medborgare. Professionella som arbetar inom en organisation har lagar och regler att förhålla sig till men det skapas en frihet i hur dessa ska tolkas och användas, vilket ger ett ansvar för den professionella. För att kunna skapa och använda handlingsutrymmet krävs kunskap och erfarenheter då det finns resurser att fördela. Professionella har resurser som en medborgare vill ha eller behöver. Resurser i detta sammanhang kan enligt författarna vara ekonomiska och materiella resurser men det kan även innebära tid, kunskap och befogenheter. En förståelse för vilka resurser en viss organisation har men även en säkerhet i vad en yrkesroll innebär behövs. Professionella kan alltså använda sin kunskap för att tolka och använda de lagar och regler som finns så att det gynnar medborgaren (Ibid).

4. Metod

I detta kapitel redogörs först vilken metod som har använts för att genomföra undersökningen samt vilka som ingår i urvalsgruppen. Därefter kommer genomförandet, insamlingen av det empiriska materialet samt bearbetningen och analysen diskuteras. Kapitlet avslutas med tillförlitligheten och forskningsetiska övervägande.

4.1 Val av metod

Vid val av forskningsmetod tas det som önskas undersökas i beaktning. Om studiens syfte är att fånga olika uppfattningar och tolkningar personer har i en viss kontext, lämpar det sig att använda kvalitativ metod. Då vårt syfte med studien handlar om att fånga frånvarokoordinatorns upplevelser av arbetet med problematisk skolfrånvaro i grundskolan

har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod då detta är metoden som passar bäst för att besvara våra frågeställningar (Bryman 2018, s. 67).

Kvalitativa intervjuer användes i insamlingen av empiri, för att kunna samla in olika uppfattningar om att jobba med problematisk skolfrånvaro. Genom att använda sig av intervjuer som en insamlingsmetod kan det bidra till en möjlighet att se en helhet i en viss social miljö men även ta del av olika erfarenheter och uppfattningar av ett fenomen (Eriksson-Zetterqvist & Ahrne 2022, s. 56). Det finns även olika typer av intervjuer och en stor fördel med intervjuer är dess flexibilitet (Bell 2016, s. 202). Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer. En stor anledning till valet av insamlingsmetod var att vi ville stärka möjligheten att vi fånga många delar av ämnet. Vi ansåg att det fanns en risk att använda fasta frågor i intervjuguiden, eftersom vi inte har all information om ämnet och viktiga aspekter hade kunnat missas. Därför gav vi möjlighet till intervjupersonerna att lyfta delar som de tycker är av vikt när ämnet studeras. Med semistrukturerade intervjuer får respondenten möjlighet att svara fritt på frågorna, men genom intervjuguiden fanns det samtidigt möjlighet att styra intervjun både för oss och för respondenten (Bryman 2018, s. 563 f). Frågorna i intervjun kan med fördel ställas i den ordning som passar bäst utifrån hur intervjun utvecklas (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, s. 60).

Vi är medvetna om att en kvalitativ metod medför begränsningar. En av begränsningarna är att forskningen kan bli alltför subjektiv, eftersom resultatet till en stor del är uppbyggt av forskarnas uppfattningar om vad som anses vara viktigt och av relevans. Däremot är subjektiviteten oundviklig eftersom forskaren alltid är involverad i insamlingen av datan och analysen. Generaliserbarhet är en annan begränsning som innebär att forskningsresultatet inte kan appliceras på andra personer eller kontexter då urvalet inte är tillräckligt stort (Bryman 2018, s. 484). Det är svårt med kvalitativ metod att kunna uppnå en generaliserbarhet eftersom kvalitativ forskning är en tidskrävande process som tar lång tid. Däremot har vi med hjälp av intervjuerna kunnat fördjupa oss i ämnet. En begränsning i genomförandet av intervjuerna menar Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2022, s. 77) är att det inte med säkerhet går att säga att de intervjuade personerna gör vad de säger att de gör. Detta skulle till exempel kunna innebära att intervjupersonerna för oss berättar hur deras arbetssätt bör se ut medan verkligheten är en annan. För att undkomma detta hade intervjuerna kunnat kompletteras med observationer men på grund av den tidsram vi har att förhålla oss till är detta inte möjligt.

4.2 Urval

I undersökningen användes ett målstyrt urval. Målstyrt urval innebär, enligt Bryman (2018, s. 498), att urvalet görs utifrån det som forskaren bedömer har relevans för att kunna besvara forskningsfrågorna. Det är forskningsfrågorna som ska styra vilka som är relevanta för undersökningen (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, s. 61). För att kunna besvara våra forskningsfrågor tog vi reda på vilka som arbetade med problematisk skolfrånvaro på skolan. Vi fick då till oss att olika professioner inom elevhälsan arbetar med problematisk skolfrånvaro. Därav var det inte möjligt att enbart kontakta en profession som arbetar med problematisk skolfrånvaro på skolan. Detta var även anledningen till att målstyrt urval var relevant. Bryman (2018, s. 506) menar att det vid en intervjustudie kan vara svårt att bedöma antalet personer som ska intervjuas. I valet om hur många som skulle intervjuas hade vi som ambition att intervjuas 6-8 personer med tanke på den tidsram vi hade att förhålla oss till. Vi intervjuade totalt 7 personer som presenteras nedan:

Tabell 1

Intervjuperson	Nuvarande yrkesroll	Arbetslivserfarenhet inom problematisk skolfrånvaro
A	Specialpedagog	4 år
B	Socialpedagog	1,5 år
C	Skolkurator	10 år
D	Specialpedagog	5 år
E	Elevkoordinator	1,5 år
F	Skolkurator	3 år
G	Skolsköterska	6 år

4.3 Genomförande och insamling av det empiriska materialet

Rektorer på 29 skolor kontaktades via mail för att få förmedlad kontakt till de personer som arbetar med problematisk skolfrånvaro på skolan, samt för att få ett godkännande att genomföra intervjuer med personer från skolan. Kontakt togs enbart med rektorer på

kommunala skolor då de kan förväntas arbeta på liknande sätt till skillnad från friskolor. Rektorerna hade en vecka på sig att svara på mail om det fanns personal på skolorna som var intresserade av att vara med på en intervju. När en vecka hade gått hade vi fått sex stycken svar. Det skickades ut ett informationsbrev med all information om studien, samt vår och handledarens kontaktinformation. Intervjuerna bokades via mail med tid och plats för genomförande med de som var intresserade av att ställa upp på en intervju. Vi genomförde sex intervjuer. En intervju hölls via Teams med en socialpedagog samt en specialpedagog. De genomförde intervjun tillsammans då de arbetade tätt tillsammans i ett team. Resterande intervjuer hölls på intervjupersonernas respektive arbetsplatser. Bland dessa personer finns det två skolkuratorer, en specialpedagog, en skolsköterska och en elevkoordinator.

Intervjuerna började med att respondenten fick muntlig information om studien samt en samtyckesblankett (Se bilaga 2) som de fick skriva under. Intervjupersonerna som intervjuades via Teams gav ett muntligt samtycke. Alla respondenter gav sitt samtycke att delta och vara med i undersökningen. Intervjun varade i ungefär 40 minuter och bestod av femton intervjufrågor. Eftersom intervjuerna var semistrukturerade användes en intervjuguide (se bilaga 3) där vi använde olika teman med huvudfrågor under varje tema för att säkerställa att svar på våra frågeställningar framgår. Samtidigt var frågorna öppna och respondenten kunde svara öppet på frågorna, samt att följdfrågor kunde ställas för att få en djupare förståelse. Intervjuerna spelades in på en diktafon och transkriberades. Att spela in intervjun är bra för att i efterhand kunna koda, sammanfatta och citera kommentarer som är av intresse i studien. Ljudinspelning bidrar även till att fokusera helt och hållet på vad respondenten säger under intervjun (Bell 2016, s. 196-197). Vi båda var närvarande vid alla intervjuer men vi delade upp lika mellan intervjuerna avseende vem som i huvudsak skulle ställa frågorna för att både göra det enklare vid transkriberingen men även för att underlätta vid intervjutillfället. Vi båda ställde följdfrågor vid samtliga intervjuer.

4.4 Bearbetning och analys

I bearbetningen av den insamlade empirin har vi först transkriberat intervjuerna. Lindgren (2014, s. 31) förklarar att oavsett vilken typ av material som använts, kommer materialet alltid behöva förberedas innan det kan analyseras. Materialet behöver transkriberas för att kunna ha en analyserbar text att arbeta med. Under transkriberingarna har intervjupersonerna anonymiserats.

Vi har använt oss av en tematisk analys (Bryman 2018, s. 702). Lindgren (2014, s.34) presenterar tre steg att genomföra i bearbetningen av materialet, vilket är kodning, tematisering och summering. Under transkriberingarna har allt som sagts under intervjuerna skrivits ner i detalj. Efter transkriberingarna har vi kodat materialet. Kodning enligt Lindgren (2014, s. 37) innebär att göra det transkriberade materialet mer hanterbart, att hitta mönster i våra transkriberade intervjuer och reducera materialet så att enbart de betydelsefulla delarna är kvar. När vi läste igenom materialet letade vi efter centrala begrepp samt uttryck och markerade dessa med olika färger. Vidare markerade vi alla begrepp och uttryck som passade ihop med samma färg för att lättare kunna arbeta med materialet och kunna hitta teman.

Lindgren (2014, s. 39) förklarar att inom tematiseringen handlar det om att hitta de kopplingar och mönster som är av störst betydelse. Kopplingarna och mönstren ska ha relation till studiens teoretiska utgångspunkter, frågeställningar och den kunskap som vi fått under arbetet med kodningen. Efter att vi kodat materialet försökte vi hitta vilka relationer de olika koderna har till varandra och vilka mönster som kunde ses. När vi gjorde detta kunde vi se tre övergripande teman. Resultatet och analysen av empirin presenteras genom våra frågeställningar, som även utgör våra teman, därefter följer de underteman som identifieras. Våra teman förklarar och fördjupar de upplevelser frånvarokoordinatorerna har av att arbeta med problematiska skolfrånvaro.

Även citat från empirin presenteras. Citaten har valts ut för att illustrera de resultat som presenteras och analyseras. I vårt urval av citat har vi valt att ta bort utfyllnadsord som "ehm" och "mm" för läsvänlighetens skull. Bryman (2018, s. 581) förklarar att människor använder sig omedvetet av så kallade utfyllnadsord och att utfyllnadsorden kan tas bort vid citering så länge innebörden inte förändras. Vi har tagit hänsyn till vad innebörden av utfyllnadsorden kan stå för.

4.5 Tillförlitlighet

I följande avsnitt kommer metodens tillförlitlighet att diskuteras. Vid användandet av en kvalitativ metod används fyra delkriterier för att mäta tillförlitligheten. Dessa fyra delkriterier är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera. Det är av vikt att följa de regler som finns i arbetet med en studie för att skapa trovärdighet (Bryman

2018, s. 467). Vår avsikt är att försöka öka tillförlitligheten genom att konsekvent och noggrant beskriva hur vår process har sett ut för att läsaren ska kunna ta del av våra resonemang.

Överförbarhet kan sägas innebära i vilken grad det är möjligt att se samma resultat eller om studien är relevant vid en annan tidpunkt eller kontext i samma grupp. Även när det kommer till att mäta graden av överförbarhet vill vi ge en så nyanserad bild som möjligt för läsaren av det material som används i studien, för att fokus inom kvalitativ forskning ligger på att få en djup bild snarare än en bred bild av ämnet. Då studiens urval innehåller ett smalt urval är det svårt att säga att studiens resultat kan överföras till en annan kontext eller i andra grupper. Genom att redovisa citat från intervjupersonerna kommer det att finnas detaljerade beskrivningar av empirin för läsaren ska kunna bedöma överförbarheten (Bryman 2018 s. 467)

Ett granskande förhållningssätt är viktigt vid mätandet av pålitlighet i en studie. För att säkerställa detta krav kommer vi att tydligt och transparent redogöra för vår forskningsprocess och dess olika delar och tillvägagångssätt. Att vi är två författare av studien gör det även möjligt att minska risken att våra egna värderingar påverkar studiens resultat. Intervjuguiden som använts finns även bifogad (se bilaga 3) för att ge läsaren insyn i de frågor som ställts (Bryman 2018 s. 468).

Möjligheten att styrka och konfirmera är det sista delkriteriet för att säkerställa studiens tillförlitlighet. Detta innebär att författarna agerat i god tro och säkerställt att inte egna värderingar eller teoretisk inriktning medvetet har påverkat studiens resultat. Det är alltså av vikt att det finns en medvetenhet kring att det är svårt att uppnå en total objektivitet. Vi valde att genomföra våra intervjuer innan vi valt en teoretisk inriktning för att inte låta teorin styra hur vi uppfattar den empirin vi samlat in. Vi har även transkriberat materialet ord för ord för att minska tolkningsfel och att egna värderingar påverkar empirin. Vi har med det sagt under studiens gång haft en medvetenhet om att det inte går att vara helt objektiv och att forskaren kan påverka studiens resultat. Med denna medvetenhet har vi dock gjort anpassningar för att minska risken för detta. I utformningen av frågorna vi ställt till intervjupersoner har vi varit noggranna med att inte ställa ledande frågor; och vi har strävat efter att hålla frågorna öppna för att ge intervjupersonen möjlighet att svara fritt. Användandet av semistrukturerade

intervjuer har även gjort det möjligt för oss att ställa följdfrågor eller för intervjupersoner att lägga till information av relevans (Bryman 2018 s. 470).

4.6 Förförståelse

Att problematisk skolfrånvaro är ett utbrett problem har ingen undgått i media, inte heller vi. Vårt intresse för forskningsfrågorna grundar sig på ett intresse för ämnet. En av oss har nära erfarenhet av personer som själva har en problematisk skolfrånvaro vilket gjorde att vi ville undersöka ämnet djupare. Vår förståelse för ämnet är dock liten även om vi är väl medvetna om att det är ett utbrett problem i samhället. Vi har utifrån våra erfarenheter inte haft medvetna förväntningar på resultatet av studien men vi har reflekterat kring att det samtidigt kan ha påverkat vår inställning och formulering av frågorna omedvetet. Tack vare att vi har reflekterat kring detta har vi noggrant övervägt vilken typ av frågor vi ställt och försökt få in alla aspekter av fenomenet men även låtit intervjupersonerna lägga till information om de ansett att vi missat något eller tolkat något på fel sätt.

4.7 Etiska övervägande

I följande avsnitt kommer de etiska överväganden som vi har haft i åtanke under processens gång. Vi har utgått från de etiska forskningsprinciperna som har relevans till samhällsvetenskaplig forskning. Eldén (2020) refererar till Vetenskapsrådet som använder sig av fyra krav för etiskt övervägande. Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentiellkravet och nyttjandekravet (s. 30 f).

Informationskravet innebär att intervjudeltagaren ska informeras om syftet med studien. Forskaren ska även göra intervjudeltagaren medveten om att hen deltar frivilligt i studien och kan avbryta sin medverkan när som helst utan anledning (Eldén 2020, s. 30). Som beskrivs i metodavsnittet kontaktade vi först och främst rektorer på skolor för att fråga om de hade personal som skulle kunna tänka sig ställa upp på vår intervju, där vi även kort beskrev syftet med studien. När vi blivit tilldelade en kontakt som rektorn skulle kunna tänka sig ville ställa upp på intervjun skickade vi en förfrågan till dessa eventuella intervjudeltagare. I mailet bifogades även ett informationsbrev (se bilaga 1) där studiens syfte framgick. Informationsbrevet innehöll även kortfattad information om vad frågorna kommer handla om och gav även möjlighet till att ta del av frågorna innan intervjun.

Samtyckeskravet innebär att medverkan är helt frivillig och deltagarna får själva välja om de vill medverka eller ej. Medverkan får inte påverkas av påtryckningar och vid avbruten medverkan ska inga negativa konsekvenser ges. Detta innebär även att ett samtycke ska inhämtas från varje deltagare (Eldén 2020, s. 30). Vid början av varje intervju, innan inspelningen startade, blev deltagarna informerade igen om att deltagandet var frivilligt. De fick även en samtyckesblankett (se bilaga 2) med information om studien, att deltagandet är frivilligt och hur deras personuppgifter behandlas. Alla intervjupersoner har samtyckt till att delta i studien och att deras röster spelas in.

Eldén (2020) skriver vidare om konfidentialitetskravet som innebär att det inte ska finnas någon risk att uppgifter som kan uppfattas känsliga eller som kan identifiera deltagarna ska delas med obehöriga (Eldén 2020, s. 30 f). Detta har vi även påtalat för deltagarna. Alla intervjuer har spelats in med en diktafon som inte är uppkopplat på något nätverk och det inspelade materialet har sedan förts över till USB-minne för att minimera risken att någon information ska läckas till obehöriga parter. Vid transkriberingen har inga namn, platser, arbetsplatser eller annan information som kan avslöja deltagarnas identiteter skrivits ner för att även här minimera risken att andra personer får ta del av det. Vi har även valt att använda oss av fiktiva namn i uppsatsen (till exempel intervjuperson A) för att läsaren ska kunna ta del av deltagarnas resonemang utan att identiteter röjs. Vi har dock använt oss av deras yrkesprofession då detta är relevant i studien, detta fick deltagarna information om samtyckesblanketten och muntligt. Det blir dock en risk att ha utskrivna samtyckesblanketter, detta har vi haft i åtanke och därför, för att minimera risken att andra får ta del av dessa, har vi förvarat dessa tillsammans på en plats som endast vi har tillgång till. Ännu en risk är att förvara information och dokument på en dator som är uppkopplad till internet. För att minimera risken har vi en gemensam mapp som delas endast med oss och kräver inloggning för att komma åt.

Slutligen beskriver Eldén (2020, s. 31) nyttjandekravet. Detta krav innebär att uppgifter som samlats in endast får användas för forskningsändamål i den givna studien. Det är endast vi som genomför studien som tar del av de intervjuer och transkriberade materialet som genomförs. Det som kommer framgå i studien är citat från intervjuerna, detta för att kunna vara transparent i förhållande till läsaren. Efter att studien genomförts och godkänts kommer det inspelade och transkriberade materialet samt samtyckesblanketter att förstöras för att ingen ska kunna ta del av det och för att det inte ska kunna användas i andra syfte. I de fall

som vi genomförde en intervju digitalt satt vi i ett rum där ingen annan riskerar att höra eller se samtalet. Vid fysiska intervjuer har de genomförts på deltagarnas arbetsplatser för att det ska vara mer säkert och bekvämt för deltagarna.

4.8 Arbetsfördelning

Forskningen genomförs av två författare. Vi har båda försökt fördela arbetet så jämnt som möjligt och haft en löpande kontakt. Under hela uppsatsen har arbetet skrivits i ett gemensamt dokument, vilket har gjort att vi kan arbeta enskilt samtidigt som den andra har kunnat följa skrivandet och ge kommentarer. I sökandet efter tidigare forskning arbetade vi på varsitt håll och skrev in de artiklar som vi ansåg var relevanta i ett gemensamt dokument som vi sedan tillsammans gick igenom. Vi fördelade sedan artiklarna som vi tillsammans valt och läste och sammanfattade några artiklar var, för att sedan gå igenom och sammanställa dessa tillsammans. Vid val av teori gick vi igenom material tillsammans och delade sedan upp vem som skulle skriva vad. Även läsning i böcker har gjorts på varsitt håll och informationen vi ansåg relevant skrevs i ett gemensamt dokument som vi sedan gick igenom tillsammans. Vi båda närvarade vid intervjuerna men fördelade ansvaret för vem som haft ansvar att ställa frågorna till intervjupersonerna. Den andra har aktivt lyssnat och kommit med följdfrågor under intervjun när man inte har haft ansvaret. Vi delade upp transkriberingen mellan oss och när vi bearbetade materialet gjorde vi detta på varsitt håll för att hitta olika teman som vi sedan diskuterade tillsammans. Vi har båda noggrant gått igenom och bearbetat texten för att ha en röd tråd och genomgående stil på texten.

5. Resultat och analys

I följande avsnitt kommer vi att analysera det material vi fått fram med hjälp av våra begrepp från teorier om system, gräsrotsbyråkrater och handlingsfrihet samt tidigare forskning. Analysen kommer att utgå från studiens tre frågeställningar om det lokala arbetssättet samt det förebyggande- och akuta arbetet med problematisk skolfrånvaro.

5.1 Lokala arbetssätt

5.1.1 Närvarolistor som kontrollapparat

Samtliga frånvarokoordinatorer beskrev att de använde sig av närvarolistor i sitt arbete för att definiera och identifiera frånvaro hos eleverna. Närvarolistor tas ut en gång i månaden med

undantag för en skola som tar ut listorna två till tre gånger per termin. Närvarolistorna grundas på att lärarna varje dag fyller i närvaro eller frånvaro i ett system. Vid bedömning av hur en elevs närvaro ser ut, utgår frånvarokoordinatorerna från en viss procent som varningstecken. Däremot verkar procenten skilja sig mellan de olika skolorna. Procenten för att identifiera problematisk skolfrånvaro varierar mellan 10 och 20 procent.

Vi får ju ut närvaron för samtliga elever på hela skolan en gång i månaden. Och kommunen drar ju en gräns på 15 procent. Att här behöver vi någonstans göra någonting för att vi inte ska tappa eleven helt in i en frånvaro

(Intervjuperson A)

Vi tittar ju efter procenten och den finns ju med i skollagen att från tio procent så ska man börja titta på varför det är frånvaro och sen över tjugo procent behöver man fördjupa sig i det vad det kan bero på, och då eventuellt jobba med olika insatser och sådär

(Intervjuperson E)

Alla intervjupersoner är däremot överens om att det kan vara problematiskt att enbart titta på procenten för att avgöra om en elev har hög frånvaro. Den procent som ska signalera om en elev är frånvarande mycket är relativt lätt att nå. Systemet varnar vid den specifika procenten oavsett om en elev varit sjuk i två veckor eller varit borta från skolan av andra anledningar. Det är därför av vikt att vid den nådda procenten börja titta på helheten om varför procenten är hög. Systemet finns till för att frånvarokoordinatorer ska kunna se tidiga tecken och tidigt kunna fånga upp eleven.

Jag tittar på mönstret på de som ligger över tio procent och det är för att just denna procenten kan vara väldigt missvisande, det är jättebra att det finns i skollagen att vi behöver uppmärksamma efter en viss procent, men om man tänker tio procent, är de inte jättemycket egentligen, så det är lätt att man inte kanske uppmärksammar dem eleverna som ligger där, medans väntar man tills eleven ligger på tjugo, trettio procent, då kan de vara krångligare att jobba med det

(Intervjuperson E)

Lipsky (2010) menar att professionella i en given situation kan välja att tolka det lagar som finns, då dessa inte alltid visar på det bästa sättet att arbeta med en situation. Även om det är specificerat i skollagen eller av kommunen vilken procent som signalerar en varning, kan frånvarokoordinatorer ändå genom sin kunskap och erfarenhet använda sig av det handlingsutrymme de har. De är inte låsta vid att enbart titta vid en viss procent utan kan välja att redan vid en lägre procent agera om detta anses vara det bästa för eleven.

5.1.2 Definition av problematisk skolfrånvaro

Att definiera problematisk skolfrånvaro var enligt frånvarokoordinatorerna komplext eftersom det skilde sig från elev till elev.

[...] det är så otroligt individuellt och det här med vad problematisk skolfrånvaro innebär, för de är ju också så olika, hur man ser på det och hur man arbetar med det, jag tänker ju att det är ju problematiskt om man är borta varenda fredag för de tyder på någonting samtidigt så blir de inte så mycket procent, så där är många såna, jättemycket att ta hänsyn till, jätteviktigt jobb

(Intervjuperson G)

Att definitionen är komplex och att det inte går att säga vad problematisk skolfrånvaro är beror på att skolfrånvaro tidigare har beskrivit flera olika termer, vilket har lett till att det finns en bristande konsensus om definition, bedömning och behandling (Kearney 2003). Detta kunde även ses i en av intervjuerna när frågan om hur länge intervjupersonen arbetat med problematisk skolfrånvaro ställdes. Intervjuperson B tyckte att det var svårt att svara på denna frågan då det tidigare inte funnits denna typ av elever men att vi nu har ett konkret namn på det. Även de olika orsakerna till hög frånvaro bidrar till en svår definition av vad problematisk skolfrånvaro egentligen är. En elev kan ha haft hög frånvaro en månad på grund av sjukdom för att nästa månad ha hög närvaro. Det är därför av vikt att titta på helheten vid en bedömning av problematisk frånvaro. Detta kan tolkas genom systemteorin som förespråkar en holistisk förståelse av individen och få en förståelse för interaktionen som individen har med alla olika element han eller hon tillhör för att få syn på helheten och bakgrunden till frånvaron (Turner 2017). Det som är av vikt när närvarolistor kontrolleras är alltså att titta på helheten och de mönster som kan ses där. De intervjuade personerna menar att det vid bedömning av helheten kan framkomma olika orsaker, det kan handla om att en

elev är borta en och samma dag varje vecka eller har varit sjuk två veckor. Detta kan ge samma procentuella frånvaro men den bedöms olika. Det är av vikt att vara uppmärksam och se tidiga tecken för att sedan kunna arbeta med grunden till frånvaron.

Men oftast börjar de ju med ströfrånvaro alltså när de blir frånvaro så är de oftast att de börjar med lite strö, oftast är de måndagar så de är då de är svårt att komma upp på morgonen, ny vecka

(Intervjuperson D)

Det kan vara att du får en influensa på två veckor så är din procent jättehög en månad och då tänker man inte att det är så nästa månad igen och är närvaron bra där så gör man ju ingenting

(Intervjuperson F)

Detta kan även ses i tidigare forskning. Kearney (2003) menar att problematisk frånvaro kan definieras utifrån att ett barn har svårt att komma till skolan som kan visa sig i att barnet hoppar över vissa lektioner eller visar upp olika beteenden. Forsell (2020) menar att det är av vikt att se tidiga tecken på problematisk frånvaro. Detta kan, likt det som intervjupersonerna påtalat, vara långvarig sjukdom. Långvarig sjukdom medför att mycket i skolan missas men kan även vara ett sätt för eleven att inte behöva komma till skolan. Det som kan ses i tidigare forskning och genom intervjuerna är att det är viktigt att tidigt upptäcka och utreda orsakerna till frånvaron.

5.1.3 Internt samarbete

De personer vi har intervjuat har olika typer av professioner inom skolan. Alla frånvarokoordinatorer arbetar dock tillsammans med andra professioner i ett elevhälsoteam, vilket innebär att de har ett tätt samarbete och hjälps åt i arbetet med problematisk frånvaro. De olika professionerna i elevhälsoteamet fungerar som ett bollplank och på möten tas olika elever upp och deras behov diskuteras.

Vi sitter då i ett elevhälsoteam, EHT, och då tar vi upp ärende alltså elever som vi har uppmärksamhet eller behöver någon form av extra stöd eller åtgärdsprogram

(Intervjuperson C)

I första steget är det lärarna som registrerar frånvaron, där nästa steg är att frånvarokoordinatorerna tittar på det. Anser frånvarokoordinatören att det krävs en diskussion eller att det finns behov av insatser från andra professioner tas ärendet upp i elevhälsoteamet. Detta kan till exempel handla om vilken hjälp en elev behöver eller om lärarna behöver stöd i något som går utanför deras profession.

Vi har en flicka som kanske inte pratar speciellt mycket, hon är väldigt väldigt tyst och då får vi liksom, vad kan vi hjälpa henne med, vad gör lärarna nu och vad kan lärarna göra för detta

(Intervjuperson C)

Ovanstående är något som beskrivs i den tidigare forskningen, där Gren - Landell (2015) förklarar att det krävs ett samarbete med andra i skolan för att kunna finna tidiga tecken på frånvaro. Eftersom lärare inte har samma kunskap om ämnet kan exempelvis skolsköterska och skolkurator hjälpa lärarna att lättare se tidiga varningstecken, då lärarna träffar eleverna varje dag och kan då uppmärksamma signalerna lättare. Detta är något som några av intervjupersonerna även poängterar:

De har ju lättare att se en systematik också som har samma elever varje dag, de är lättare för dom att se kanske att Kalle är inte här på onsdagar, medans vi som har hela skolan har svårt att gå in och se det, om vi inte specifikt går in och söker upp den eleven och kollar igenom schema

(Intervjuperson F)

[...] lärarna känner eleverna bäst och vet hur det fungerar

(Intervjuperson G)

Att arbeta tillsammans med olika professioner gör det även möjligt att arbeta med en helhetssyn då olika professioner har olika kunskap. Professionerna kan se samma saker ur olika perspektiv och på så sätt hjälpa och stötta varandra med kunskap och erfarenheter.

[...] där igen tycker vi att det är en bra kombo att både ha specialpedagog och socialpedagog. Vi ser samma saker men från olika håll. Språkstörning är väl något

som också är väldigt nära i de här elever och det kan ju inte jag se, det har jag ingen aning om hur man hittar det men då har jag specialpedagogen till det

(Intervjuperson B)

Lipsky (2010) menar att kunskap och erfarenhet krävs för att kunna fördela resurser rätt. Det kan tolkas som att användandet av olika professioner i arbetet med problematisk skolfrånvaro gör det möjligt för frånvarokoordinatorer att hitta specifika och matchande lösningar för en enskild elev. Även Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar att det krävs kunskap för att kunna fördela resurser rätt. Däremot krävs även en säkerhet och förståelse för ens egen yrkesroll och vad den innebär. Utifrån ovan kan det sägas att intervjupersonerna förstår begränsningarna och möjligheten i sina roller. Finns inte resurserna i deras egna yrkesroll tar de hjälp av andra som har resurserna. Detta kan även ses i tidigare forskning då Cunningham, Harvey och Waite (2022) menar att det krävs ett tydligt samarbete mellan alla involverade parter, vilket även innefattar eleven, föräldrar och andra myndigheter.

5.1.4 Externt samarbete

Som framgår ovan ses det interna samarbetet som positivt, men genomgående i intervjuerna framkommer det att stora hinder finns i samarbetet med andra myndigheter. Hinderna kunde bero på olika anledningar, till exempel nämner intervjuperson E att det kunde bero på olika roller och att verksamheterna inte alltid går ihop. Fortsättningsvis nämner intervjuperson E att de på skolan kan ha gjort allt vad de kan för en elev med en hög frånvaro, men att eleven behöver hjälp på andra sätt som skolan inte kan bistå med, och att andra myndigheter inte heller kan hjälpa eleven. Rollfördelningen utgör alltså ett hinder i samarbetet mellan andra myndigheter och i vissa fall har ingen befogenhet eller kunskap till att ingripa, vilket tydligt kan ses i följande citat:

[...] Ja så blir jag lite ja men nu har jag gjort allt nu måste vi gå vidare, men det som är mest frustrerande det är ju då att det inte leder någonstans, trots att jag göra socanmälan och frånvaroutredning så står vi där [...]

(Intervjuperson C)

[...] alltså de här med att vi har olika uppdrag men på ett sätt så fattas de liksom en del som inte finns, en pusselbit som inte går att lösa

(Intervjuperson G)

Detta kan tolkas genom Lipskys (2010) teori och antagande att det finns ett dilemma för gräsrotsbyråkrater i arbetet med mål för de individuella samtidigt som arbetet är styrt av organisatoriska mål. Lipsky (2010) menar att det inte alltid är möjligt för professionella att göra det som är bäst för individen på grund av de organisatoriska begränsningar som finns. Detta leder till krav på den professionella att arbeta så att alla intressen möts. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar dock att den professionella har ett handlingsutrymme och kan använda sin kunskap för att tolka lagar och regler som finns. Däremot är det inte alltid möjligt då det kan bero på hur organisationen är utformad och hur mål och medel är formulerade (Lipsky 2010). Tystnadsplikt är ett sådant hinder som återkommande omtalas i arbetet med problematisk skolfrånvaro.

Ja men det är ett stort hinder, de är ju att vi har olika nivåer utav tystnadsplikt och det, men det har luckrats upp lite och jag tror det kommer att förändras, jag tror att det här samarbetet mellan polis, socialtjänst, skola, jag känner det att man har i samhället börjat inse att, ja det är faktiskt viktigt att vi har koll på varandra, för det är ju inte så att det ska hända någonting i den ena änden och så har då den andra sidan inte en susning om vad som händer

(Intervjuperson D)

Genomgående i intervjuerna uttrycks en önskan om ett bättre samarbete med andra utomstående myndigheter. Intervjuperson A menar på att de idag jobbar i ett "stuprör" istället för att jobba framåt för elevens bästa. Teater (2019) menar att det i en bedömning av en situation krävs att en helhet ses av det olika system som kan påverka en individ. Delarna i systemet kan vara till exempel familj, sociala stödsystem, lagstiftning eller fysisk miljö. Tystnadsplikten som framgår som ett hinder i intervjuerna kan göra bedömningen svår eftersom den professionella inte kan ta del av hela systemet. Det är viktigt att ha en full förståelse för individen och de system som individen verkar i (Turner 2017).

Socialtjänsten. Vi önskar ett bättre samarbete om man bara ska dra det rent så, sen säger jag inte att det är så med alla vi har kontakt med inom socialtjänsten, men önskvärt att likväl som vi delar med oss av information vi får till oss här på skolan

så önskar vi vi ta del av hur de arbetar och vad de gör, för vi måste vara samspelta.

(Intervjuperson B)

Det krävs att de olika myndigheterna kan vara samspelta för att få en helhetsuppfattning för vad en elev behöver. Tystnadsplikten är en bidragande faktor till att det är svårt att samarbeta, då detta bidrar till mindre insyn i hur andra myndigheter arbetar.

5.2 Förebyggande arbete som ett svårt uppdrag

5.2.1 Den ständiga tidsbristen

Gemensamt för alla intervjupersoner är en vision om att arbeta med det förebyggande arbetet. Det finns även en konsensus bland deltagarna att det förebyggande arbetet är det mest lönsamma arbetet. Upptäcks frånvaron i tid är det mycket enklare att arbeta med det och sätta in rätt insatser. När frånvaron upptäcks först när den blir problematiskt har det gått för långt och målet är att elever inte ska kunna komma upp i den höga procenten innan den upptäcks och följs upp.

Ja, absolut, det är ett mål. För det känns som vi behöver vända den pyramiden i från att ha den breda för åtgärden och det förebyggande som spetsen utan vi behöver ha ett förebyggande i en bredare front

(Intervjuperson A)

Även om en stor vision om att arbeta förebyggande finns, har det visat sig att det inte alltid är möjligt. Några av de förebyggande insatserna som nämnts genomgående i intervjuerna är att ha samtal med föräldrar om närvaro och dess påverkan på eleven. Det nämns i några intervjuer att det kan ses i tidiga åldrar att föräldrar har en påverkan på elevers skolfrånvaro. Detta sägs orsakas av att elever kan ha svårt att lämna sina föräldrar när det ska till skolan och att föräldrar har svårt att se sina barn med denna rädsla för separationen och då har svårt att lämna eleven på skolan. Redan där kan det ge upphov till att eleven har en högre frånvaro i senare årskurser.

Jag tänker att det har nog lite med föräldrarna, att hur jobbigt det än är att skrika och gråta när man lämnar sitt barn så får man göra det för att barnet, asså om de

väljer att näna men okej då och velar, ja men då lär sig barnet att de behöver inte vara där och så, och om de lär sig så tidigt så är det mycket lättare att fortsätta i samma mönster [...]

(Intervjuperson B)

Andra förebyggande insatser som nämnts är att det ska finnas en trygg skolmiljö och trygga relationer. Relationer nämns som ett viktigt steg i det förebyggande arbetet då det skapar en tillit till personalen.

[...] för jag tror att har man de här liksom grundbulten, tryggheten och att man bryr sig, och att eleverna känner att där är faktiskt en vuxen som bryr sig, så tror jag man har betydligt större chanser, till att liksom hålla eleverna i skolan på plats

(Intervjuperson D)

Detta har dock visat sig vara svårt på grund av att det inte finns tillräckligt med tid. Tidsbristen har visat sig vara en faktor till att det förebyggande arbetet ofta blir åsidosatt även om detta är en stor del av professionernas arbetsuppdrag.

För vår skolkurator sitter otroligt mycket med elevärenden, och då hinner hon inte ut och göra det där för att hjälpa lärarna att jobba med det förebyggande.

(Intervjuperson D)

I tidigare forskning understryks vikten av elevhälsans roll i arbetet med problematisk skolfrånvaro. Trots detta väljer grundskolor enligt Domina et al. (2022) att anställa färre skolkuratorer och att de flesta skolkuratorer arbetar på deltid. Detta är något som även tas upp i några av intervjuerna. Intervjuperson D förklarar att i kommunen där hen jobbar kommer flera lärarassistenter eller elevassistenter att sägas upp. Detta gör att deras arbetsuppgifter kommer att läggas över på andra professioner i skolan som redan har svårt att hinna med sina egna arbetsuppgifter, vilket gör det förebyggande arbetet svårt att hinna med.

Här hinner jag inte jobba något förebyggande även om det ska vara mitt kärnuppdrag och det står ju då till och med jag ska jobba förebyggande, det finns inte en chans jag jobbar alltid med att släcka bränder och ta i orosanmälningar och sånt som händer. Och ta samtal efteråt och så.

(Intervjuperson C)

Lipsky (2010) beskriver att gräsrotsbyråkrater ofta är begränsade av tid. Professionerna har många arbetsuppgifter och pappersarbete samtidigt. Detta kan leda till att möten med medborgarna läggs åt sidan då tiden inte finns. Tidsbristen och avsaknaden av det förebyggande arbetet kan alltså förklaras av att den professionella måste prioritera vad som är viktigast. Tidsbristen kan, enligt Lipsky (2010), även resultera i att snabba beslut behövs göras även om det är komplext att arbeta med människor. Det kan i empirin ses att de elever med högst frånvaro prioriteras snarare än de som är på väg mot en hög frånvaro, då de bedöms som mindre akut. Detta kan även ses i den insamlade empirin där det nämns att det många gånger blir akutlösningar då den problematiska skolfrånvaro redan har gått långt.

5.3 Att släcka bränder - arbetet i det akuta läget

5.3.1 Identifiera orsaken och åtgärder

Eftersom problematisk skolfrånvaro är komplext och svårt att definiera är det lika svårt att identifiera och veta vilka åtgärder som krävs. Utmärkande i alla intervjuer var att åtgärderna skiljer sig åt beroende på elevens behov. När frågan om vad det finns för orsaker och insatser ställdes, gavs bland annat följande svar

Ja, det var också en bra fråga med ett komplicerat svar, för det är helt individuellt
[...]

(Intervjuperson E)

Enligt Lipskys teori (2010) har professionella som han kallar gräsrotsbyråkrater stor handlingsfrihet och även om det kan ställa till problem kommer det alltid att finnas. Han menar att detta beror på att arbetet med människor är komplext och det finns inte alltid ett sätt att handla efter. Arbetet med problematiskt skolfrånvaro är komplext och att grunda anpassningar på statistiken är inte tillräckligt. Den professionella måste även handla efter den statistik som kan ses. Insatser behövs riktas mot den individuella eleven för att ge rätt effekt. Intervjupersonerna arbetar på många olika sätt beroende på det som orsakar den problematiska skolfrånvaron. För att veta vad eleven behöver krävs det att den professionella har en helhetssyn.

Innan dess ska vi på skolan göra en hel del för att anpassa här och sen är det svårt att ha en färdig mall på exakt såhär och såhär gör vi, för det är så olika beroende på varför de är hemma [...] om man ser att där är ett visst behov så försöker man göra anpassningar för att det ska funka bra

(Intervjuperson F)

Ett tydligt exempel på att professionella har en handlingsfrihet är att anpassningar kan göras efter den bakomliggande orsaken till att en elev har en problematisk skolfrånvaro. En av intervjupersonerna förklarade att de har möjlighet att styra i vilken klass eleven hamnar i om det ses som en bra insats utifrån elevens behov. De kan då utifrån elevens relationer, intresse och miljömässiga behov placera eleven i en annan klass. Genom att göra anpassningar för en elev kan det, enligt intervjupersonen, resultera i att en elev kommer varje dag till skolan.

5.3.2 Mönster styr anpassningarna

Tidigare förklarades att allt mellan 10 och 20 procent frånvaro varnade för en problematisk skolfrånvaro, men att många av frånvarokoordinatorerna menade att procenten var missvisande i många fall. Därför poängterades vikten av att undersöka vilka mönster som kunde synas för att på så sätt identifiera orsaken.

[...] frånvaron är symtom på något annat [...]

[...] det är därför jag tycker om att titta på mönstret, varför vi har elever som är borta hela dagar eller halva dagar eller kommer försent till varje lektion, [...] och då blir också att man behöver ta reda på anledningen för att vi ska kunna jobba med vad hittar vi för insatser, vad behöver vi göra för den här individen för att skolan ska bli fungerande

(Intervjuperson E)

Att hitta mönster och inte fokusera på siffran uppges kunna bidra till att de yrkesverksamma tidigare kan hitta tecken på en problematisk skolfrånvaro. I den tidigare forskningen beskrivs att tidiga tecken på problematisk skolfrånvaro kan vara ett antal giltiga frånvarodagar där eleven har varit sjuk (Forsell 2020). Forsell menar att det är lätt för en elev att använda

ursäkter som magont och huvudvärk som en förklaring varför de inte vill till skolan. Därför understryker Forsell vikten av att yrkesverksamma undersöker vad sjukfrånvaron egentligen beror på.

5.3.3 Kunskapsmässig anpassning

Utifrån intervjuerna anpassar de yrkesverksamma sina insatser till eleven, eftersom orsaken till en problematisk skolfrånvaro är väldigt individuell. En av anpassningarna som de yrkesverksamma använder är kunskapsmässiga anpassningar. Den kunskapsmässiga anpassningen kan skilja sig åt beroende på var eleven är i sin frånvaroprocess. En elev kan fungera bäst i en viss studie miljö för att klara kunskapskraven eller behöver hjälp med att ta igen förlorad kunskap. Beroende på vilken anledning det är och vilket behov eleven har görs specifika anpassningar. Vissa kan behöva sitta i en lugn miljö eller ha en extra stöttning inne i klassrummet. Det finns även möjlighet att få hemundervisning men det krävs då bra grunder till detta och beslut från huvudman.

[...] för det är ju dom riktade insatserna som kommer ge effekt, om vi sitter och gissar på varför det finns en frånvaro, hittar på insatser utifrån det, då vet vi ju inte om insatsen kommer att passa just den individen men när vi har tagit reda på anledningen då kan vi ju göra en insats som passar just den eleven

(Intervjuperson E)

I den tidigare forskningen beskrivs att en orsak till problematisk skolfrånvaro har varit att elever har upplevt eller har erfarenheter av låg självkänsla och känslor av misslyckande som ett resultat av att de inte har uppnått kunskapsmålen på grund av frånvaro (Sundelin, Lindgren & Lundahl 2023). En av intervjupersonerna menar att det är viktigt att se hur mycket eleverna orkar just i stunden om det handlar om problematisk skolfrånvaro. Det är av vikt att inte trycka på för mycket utan någonstans stanna upp, genom att göra detta kan det istället för ett misslyckande resultera i en framgång som kan höja eleven. Svårigheter med att uppnå kunskapsmålen kan även ses i vissa intervjuer, särskilt i följande citat:

[...] jag ser det som de handlar om vår läroplan, att vi har en läroplan som ställer otroligt höga krav [...] och jag känner att vi har ett mer och mer pressat samhälle, vilket gör att det är fler och fler elever som mår dåligt.

(Intervjuperson D)

Även om Lipsky (2010) och Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar på att professionella som arbetar inom den offentliga sektorn och med välfärd har ett stort handlingsutrymme visar detta citat på att skolan ändå har regler och lagar att förhålla sig till. Läroplanen finns för att ge lärare en riktning på vad som krävs av dem. Däremot kan de använda sitt handlingsutrymme för att göra anpassningar i förhållande till läroplanen. Att finna kunskapsmässiga anpassningar är viktigt för eleven, men att finna rätt anpassning är ännu viktigare. Intervjuperson F menar att de försöker se om där är ett visst behov och utefter det göra anpassningar för att det ska fungera bra.

5.3.4 Relationer som ett verktyg

Att arbeta med goda relationer ansåg intervjupersonerna var lika viktigt som att arbeta med det kunskapsmässiga. Om relationer fungerar på ett bra sätt kommer detta i sin tur påverka elevernas kunskapsmässiga utveckling. Därför arbetar elevhälsan men även andra professioner på skolan för att skapa trygga och tillitsfulla relationer med eleverna.

För det kan vara många runtomkring så att vi alla hjälps åt men vi bygger upp förtroende, tryggheten och tilliten och allt det med eleven [...]

(Intervjuperson B)

Att det inte enbart behöver vara en klasslärare kan även ses i andra intervjuer. Frånvarokoordinatorer beskriver situationer kopplat till problematisk skolfrånvaro, där de behövt gå utanför sitt arbetsuppdrag. Det handlar även i detta område om att göra anpassningar utefter det som anses bäst för eleven. Det framgår att även om det är en kurators roll att hålla i samtal om en elevs mående eller situation så kan alltså en socialpedagog ta samtal om de anses ha en bättre relation. Detta beror på att relationen ses som en viktig grund och kan hjälpa en elev att öppna upp sig och känna en tillit till personen. Detta kan ses som ett bra exempel på Lipskys (2010) teori om att gräsrotsbyråkrater har en stor handlingsfrihet. Lipsky (2010) menar att detta inte beror på att det inte finns regler och lagar att följa men att det krävs en handlingsfrihet med människor då det är ett komplext ärende. Även om det är skolkuratorns roll att hålla dessa samtal kan den professionella bedöma att det inte är det bästa för eleven i just den situationen. Precis som Lipsky (2010) framhåller är

handlingsutrymmet just det utrymmet som ges i en given situation med olika omständigheter. Ovanstående kan även ses i en annan situation när anpassningar görs efter det som anses vara bäst för eleven. I ett fall med en elev som hade en problematisk skolfrånvaro fanns det en person som eleven hade kommit väldigt nära. Anpassningar gjordes då utefter att deras relation ansågs hjälpa eleven att komma till skolan, då det blev en trygghet för eleven.

[...] hon fick honom till att jobba, men lite grann iallafall, så fick vi liksom lösa det på de viset, där handlar de, och då kommer vi tillbaka till det igen med relationerna, den som har den bästa relationen med eleven är ju den som ska, som ska få till de här mötet [...]

(Intervjuperson D)

Systemteorin bekräftar även vikten av att skapa goda relationer mellan professionella och elever. Turner (2017) menar att med hjälp av Bronfenbrenners modell kan professionella utforska interaktioner mellan eleven, familjen och dess omgivning. Genom att göra detta ger det en indikation på vilka insatser en elev behöver. Relationer kan fungera som ett verktyg i den process där orsaker till en problematisk skolfrånvaro ska finnas. Genom att ha en god relation kan det öka sannolikheten att en elev öppnar upp sig och för att den professionella ska få en helhetssyn. Som nämndes tidigare kan goda relationer även verka som en insats då anpassningar om vem som ska stötta eleven utgår från den person som eleven känner en trygghet med.

5.3.5 Föräldrarnas roll

Samtliga intervjupersoner var överens om att föräldrarna har ett ansvar för att få sina barn till skolan, men att vissa föräldrar inte har denna förmågan. Föräldrarnas roll och påverkan på elevers problematisk skolfrånvaro blev särskilt tydlig med en frånvarokoordinator som såg föräldrar som den främsta orsaken till problematisk skolfrånvaro. Men även här är det av vikt att undersöka på vilket sätt föräldern påverkar barnet. Bronfenbrenners ramverk inom systemteorin visar på vikten av att ha en förståelse för hur olika system påverkar varandra, eftersom en händelse i ett system kan orsaka förändringar i ett annat system både direkt och indirekt (Turner 2017). Under en intervju beskrivs området där skolan låg som ett utsatt område. Detta kan utifrån systemteorin tolkas som att en elevs problematiska skolfrånvaro

påverkas av systemet som innefattar bostadsområdet, vilket kan påverka andra system, exempelvis familj och föräldrar som vidare påverkar elevens skolgång.

De tycker att det ligger på oss, men vi ser det som att, ja men där är en oförmåga. Antingen är det en oförmåga hos föräldrarna att inte kunna skicka sina barn till skolan eller se att skolan är viktig. Tyvärr så ser det ju lite så ut för vissa föräldrar, att man tycker inte att skolan är så viktig [...]

(Intervjuperson C)

Tidigare forskning av Gren-Landell (2015) visar att många lärare anser att orsaken till problematisk skolfrånvaro är på familjenivå och att det kan tyda på att lärare inte ser sitt eget ansvar. Till skillnad från ovanstående studie utesluter inte frånvarokoordinatorerna andra faktorer även om det kan ses att föräldrar är en bidragande orsak. Hur föräldrarna påverkar skolgången handlar inte enbart om att de inte tycker skolan är viktig utan även om andra omständigheter. Det kan handla om att föräldrarna jobbar hemma eller att de är hemma av andra anledningar vilket gör det mer lockande för eleven att vara hemma istället för att gå till skolan. Det kan då ses av frånvarokoordinatorerna att föräldrarna har svårt att själva få barnet till skolan. I intervjuerna framgår vikten av att en första kontakt tas med föräldrarna, inte bara när en problematisk skolfrånvaro upptäcks, utan även när det kan ses tendenser till en sådan. Det ska dock poängteras att det genom intervjuerna har framgått att det i den första kontakten med föräldrarna kan visas ett visst motstånd. Föräldrar vill däremot i största allmänhet det bästa för sitt barn och är tacksamma för att frånvaron uppmärksammas, då alla föräldrar inte har kunskapen eller förmågan att se detta. Vidare kan det även ses som ovanligt att föräldrar medvetet låter sina barn vara hemma, men det är likväl viktigt att ha i åtanke att det finns, och helheten måste undersökas.

6. Avslutande diskussion

Resultatet visar att det finns ett tydligt arbetssätt kring hur den problematiska frånvaron identifieras men vid vilken tidpunkt den upptäcks varierar mellan olika skolor. Skolorna får ut närvarolistor som fungerar som en kontrollapparat för att upptäcka en problematisk skolfrånvaro. Närvarolistorna innehåller statistik från hur lärarna rapporterat elevers närvaro eller frånvaro i skolan. Det visar sig dock att statistiken inte är tillräcklig för att veta hur frånvarokoordinatorerna ska arbeta med problematisk skolfrånvaro.

Intervjupersonerna menade att det inte finns någon enkel lösning på problematisk skolfrånvaro eller någon enskild insats att använda, eftersom orsaken bakom problematisk skolfrånvaro är helt individuellt. Därför är det viktigt att i det löpande och akuta arbetet hitta mönster i elevers frånvaro för att på så sätt kunna anpassa insatsen till eleven. För att göra detta krävs en helhetsbild över hur eleven mår, elevens nätverk, elevens förutsättningar och resurser vilket kan kopplas till systemteori som menar att varje individ omsluts av ett system som påverkar en individ. Därför krävs även ett bra samarbete med professionerna inom skolan, andra myndigheter, föräldrarna men även eleven. Genom empirin har det framkommit att samarbeten mellan professionerna kan främja arbetet med problematisk skolfrånvaro då de olika professionerna inom elevhälsan har olika roller men även erfarenheter och kunskaper att använda i arbetet. Detta kan ge en helhetssyn på problemet men även fler möjligheter till en individanpassad insats. Däremot kan det uppfattas att samarbetet mellan andra myndigheter är svårare då insynen inte är möjlig på grund av tystnadsplikt och olika arbetssätt. Vårdnadshavare till eleverna är ytterligare en viktig del i arbetet med problematisk skolfrånvaro där det finns delade meningar om hur samarbetet fungerar. Studien visar att det i många fall uppskattas av vårdnadshavarna att en problematisk skolfrånvaro upptäcks och vårdnadshavare kan på de sättet hjälpa sina barn, däremot kan det ses vara svårare att samarbeta om vårdnadshavarna ses som orsaken till den frånvaro som identifierats.

En viktig insikt som denna studien visar är att det i arbetet med problematisk skolfrånvaro, i grundskolan, är av vikt att ha goda och tillitsfulla relationer med eleven, men även att de anpassningar som görs kan ta hänsyn till de relationer en elev har med en professionell. Den professionella kan använda sitt handlingsutrymme till att låta den person med bäst relation till eleven arbeta med elevens problematik även om detta inte ingår i dess specificerade arbetsbeskrivning. Relationerna kan på så sätt användas som ett verktyg men även öka möjligheten till att utforska möjliga orsaker till problematisk skolfrånvaro.

Att förebyggande insatser ansågs som en av de viktigaste delarna i arbetet med problematisk frånvaro framstår inte förvånande. Däremot kan det tydligt ses att det inte är den delen som frånvarokoordinatorer arbetar mest med. Detta beror på att tiden inte finns eller att tillräckligt mycket resurser inte finns. Detta leder till att den problematiska frånvaron inte upptäcks så tidigt som det skulle önskas, vilket kan innebära att arbetet påbörjas först när den problematiska frånvaro blir akut. Genomgående visar intervjupersonerna att det är viktigt att

identifiera en frånvaro innan den blir problematisk. På så sätt kan de mönster och orsaker som krävs för att sätta in riktade insatser hittas.

Slutsatsen är att problematisk skolfrånvaro är ett komplext problem som inte enbart påverkar individen utan även samhället på lång sikt. Om yrkesverksamma kan upptäcka orsakerna bakom en problematisk skolfrånvaro i ett tidigt skede och kan ge stöd, kan det bidra till att förebygga andra samhällsproblem, exempelvis arbetslöshet och socialt utanförskap. Därför vill vi avsluta detta examensarbete med att poängtera vikten av att en problematisk skolfrånvaro tas på allvar i ett tidigt skede samt att hitta mönster och se till helheten och detta förutsätter att den professionella har möjlighet att avsätta tid för det. Precis som en av intervjupersonerna menar är frånvaron ett symptom på något annat, vilket visar vikten av att orsaken till frånvaron utreds.

I denna studie har vi inte fokuserat avsevärt på vilken profession en frånvarokoordinator innehar men det hade varit intressant att vidare undersöka om det finns någon skillnad i hur frånvarokoordinatorer jobbar beroende på vilken yrkesroll de har. Vi har till exempel under tiden studien genomförts märkt tendenser till att en skola som har en anställd enbart för att arbeta med problematisk frånvaro har mer möjlighet att upptäcka tidiga tecken på frånvaro till skillnad från en person som är anställd i första hand som skolkurator med en redan tung arbetsbörda på begränsad arbetstid.

7. Referenser

Bell, Judith (2016) *Introduktion till forskningsmetodik*. Femte uppl. Studentlitteratur AB

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Cattan, Sarah, Daniel A. Kamhöfer, Martin Karlsson & Therese Nilsson (2023) 'Long-Term Effects of Student Absence: Evidence from Sweden', *Economic Journal*, 133(650): 888–903

Cunningham, Amethyst, Kate Harvey & Polly Waite (2022) 'School Staffs' Experiences of Supporting Children with School Attendance Difficulties in Primary School: A Qualitative Study', *Emotional & Behavioural Difficulties*, 27(1): 72–87.

Domina, Thurston, Patrick Akos, Kevin C Bastian. & Jeremy Godwin (2022). 'The Impact of School Counselor Resources in Elementary and Middle Grades', *Professional School Counseling*, 26(1), 01-12.

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik*. Lund: Studentlitteratur

Eriksson - Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2022) Intervjuer. I: Ahrne, Göran och Svensson, Peter (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Forsell, Tobias. (2020) "Man är ju typ elev, fast på avstånd": problematisk skolfrånvaro ur elevers, föräldrars och skolpersonalens perspektiv. Doktorsavhandling: Umeå universitet: Samhällsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap.

Gren-Landell, Malin, Cornelia Ekerfelt Allvin, Maria Bradley, Maria Andersson & Gerhard Andersson (2015) 'Teachers' Views on Risk Factors for Problematic School Absenteeism in Swedish Primary School Students', *Educational Psychology in Practice*, 31(4): 412–423.

Hendron, Marisa & Christopher A. Kearney (2016) School Climate and Student Absenteeism and Internalizing and Externalizing Behavioral Problems, *Children & Schools*, 38(2): 109–116.

Kearney, Christopher A. (2003) 'Bridging the gap among professionals who address youths with school absenteeism: Overview and suggestions for consensus', *Professional Psychology: Research and Practice*, 34(1): 57–65.

Kearney, Christopher A., Laelia Benoit, Carolina González, & Gil Keppens. (2022). School attendance and school absenteeism: A primer for the past, present, and theory of change for the future. *Frontiers in Education*, 7: 01-17.

Kearney, Christopher A., Randolph Dupont, Michael Fensken, & Carolina González. (2023). School attendance problems and absenteeism as early warning signals: review and implications for health-based protocols and school-based practices. *Frontiers in Education*, 8: 01-15

Lipsky, Michael (2010) *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation

Lindgren, Simon (2014) Kvalitativ analys. I: Hjerm, Mikael, Simon Lindgren, Marco Nilsson (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Melander, Katja, Tiina Kortteisto, Elina Hermanson, Riittakerttu Kaltiala, Katariina Mäki-Kokkila, Minna Kaila & Silja Kosola (2022), The perceptions of different professionals on school absenteeism and the role of school health care: A focus group study conducted in Finland, *PLoS ONE*, 17(2): 1–15,

Regeringskansliet (2024) *Lotta Edholm presenterar ny utredning om en förbättrad elevhälsa* [video]. <https://www.youtube.com/watch?v=goZSITwUD14> [Hämtad: 2024-04-05]

SFS 2010:800. Skollag [Skollag \(2010:800\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

Skolverket (2021) *Nationell kartläggning av elevfrånvaro*. Skolverket

SOU 2016:94. *Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera*.

Strandler, Ola & Martin Harling (2023) The Problem of “Problematic School Absenteeism” -- On the Logics of Institutional Work with Absent Students’ Well-Being and Knowledge Development, *European Education*, 55(3–4): 172–185.

Sundelin, Åsa, Joakim Lindgren & Lisbeth Lundahl (2023) Young People’s Stories of School Failure and Remedial Trajectories -- Clues to Prevention of School Absenteeism and Early School Leaving, *European Education*, 55(3–4): 202–215.

Svensson, Kerstin, Eva Johnsson & Leili Laanemets (2008). *Handlingsutrymme: Utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur.

Teater, Barbra (2019) *An introduction to applying social work theories and methods*. London: Open University Press

Turner, Francis J. (2017) *Social work treatment: interlocking theoretical approaches*. New York: Oxford University Press

Öquist, Oscar (2018) *Systemteori i praktiken: konsten att lösa problem och nå resultat*. Stockholm: Gothia Fortbildning AB

8. Bilagor

8.1 Informationsbrev

Bilaga 1

Hej!

Vi heter Moa Nord Hansson och Linnea Nilbo och är studenter på Socialhögskolan vid Lunds universitet. Vi läser vår sjätte termin på socionomprogrammet, vilket innebär att vi skriver vårt examensarbete. Vi har valt att undersöka hur elevhälsan ser på och arbetar med problematisk skolfrånvaro.

Vi skriver till dig, som har erfarenhet av att arbeta med problematisk skolfrånvaro, eftersom vi önskar att genomföra en intervju tillsammans med dig.

Tid och plats för intervjun får du välja utifrån vad som passar dig. Intervjun förväntas att ta ca 45-60 minuter och spelas in på en diktafon i enlighet med gällande riktlinjer på Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds Universitet. Intervjun består av frågor med inriktning på din roll i arbetet med problematisk skolfrånvaro. Det finns möjlighet att få ta del av några av intervjufrågorna innan intervjutillfället om så önskas. Intervjun kommer när den är färdig att skrivas ner i text, och därefter kommer den inspelade intervjun att raderas när uppsatsen har godkänts.

Deltagandet bygger på frivillighet och du kommer att vid intervjutillfället få ta del av en samtyckesblankett. Vid val av deltagande kommer blanketten att signeras vid intervjutillfället. Alla svar kommer att behandlas anonymt och i vår studie kommer endast information om din yrkesprofession att framgå. Man har som deltagare, även efter lämnat samtycke, möjlighet att utan anledning meddela att man inte vill delta.

Vid eventuella frågor är ni varmt välkomna att kontakta oss eller vår handledare.

Kontaktuppgifter:

Moa Nord Hansson

Mailadress: mo8650no-s@student.lu.se

Linnea Nilbo

Mailadress: li5082ni-s@student.lu.se

Handledare:

Maria Söderberg

Mailadress: maria.soderberg@soch.lu.se

8.2 Samtyckesblankett

Bilaga 2

Samtycke till deltagande i examensarbete vid Samhällsvetenskapliga fakulteten

Jag samtycker till att medverka i Moa Nord Hanssons och Linnea Nilbos examensarbete om problematisk skolfrånvaro.

Studien är ett examensarbete och inga personuppgifter såsom namn och arbetsplats kommer att användas i studien utan kommer att anonymiseras, det som kommer framgå är din yrkesprofession.

Information om personuppgiftsbehandlingen

Ditt deltagande är frivilligt och dina svar kommer att behandlas anonymt i studien. Du har möjlighet att ställa frågor om studien och kan när som helst under studiens gång avbryta ditt deltagande utan anledning.

Vi delar inte dina personuppgifter med tredje part.

Lunds universitet, Box 117, 221 00 Lund, med organisationsnummer 202100-3211 är personuppgiftsansvarig. Du hittar Lunds integritetspolicy på www.lu.se/integritet

Du har rätt att få information om de personuppgifter vi behandlar om dig. Du har också rätt att få felaktiga personuppgifter om dig själv rättade. Om du har klagomål på vår behandling av dina personuppgifter kan du kontakta vårt dataskyddsbud via dataskyddsbud@lu.se. Du har även rätt att ge klagomål till tillsynsmyndigheten (Integritetsskyddsmyndigheten, IMY) om du tycker att vi behandlar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt.

Jag samtycker till att medverka i Moa och Linneas examensarbete om problematisk skolfrånvaro.

Ort	Underskrift
Datum	Namnförtydligande

8.3 Intervjuguide

Bilaga 3

Inledande frågor:

1. Vad är din yrkesroll?
2. Hur länge har du arbetat som ... (yrkesrollen)?
3. Hur ser ditt uppdrag som ... (yrkesrollen) ut?
4. Hur lång erfarenhet har du av arbetet med problematisk skolfrånvaro?
5. Vilka årskurser arbetar du med?

Frågor om deras uppfattning av skolfrånvaro:

6. Hur definierar ni en problematisk skolfrånvaro?
7. Hur identifierar ni problematisk skolfrånvaro?
8. Vad tror du är orsaken till problematisk skolfrånvaro? / Vilka faktorer påverkar elevers skolfrånvaro?
9. När anser du att frånvaro blir problematisk?

Frågor om deras arbete med problematisk skolfrånvaro:

10. När anser ni att det är läge att agera utifrån elevens frånvaro?
11. Hur ser era rutiner ut när det uppstår en problematisk skolfrånvaro?
12. Hur arbetar ni förebyggande med problematisk skolfrånvaro?
 - Vad tror du att det förebyggande arbetet kan ge på kort sikt och lång sikt?
13. Vilka utmaningar ser du i ert arbete med problematisk skolfrånvaro?

Samverkansfrågor:

14. Vilka andra professioner och myndigheter arbetar ni tillsammans med gällande elevers problematiska frånvaro?
 - Vilka hinder och möjligheter finns det i samarbetet?

Slutfråga:

15. Finns det något som ni vill lägga till eller utveckla?